

ETELÄ-SAVON
MAAKUNTALIITTO

Etelä-Savon maakuntaohjelman (2011-2014) toteuttamissuunnitelma vuodelle 2014

Julkaisutiedot

Julkaisija:

Etelä-Savon maakuntaliitto
Hallituskatu 3 A, 50100 Mikkeli
puhelin 015 321 130
email kirjaamo@esavo.fi
faksi 015 321 1359

Kotisivu:

www.esavo.fi

Julkaisu:

121:2013
ISBN 978-952-5932-13-3 (verkkojulkaisu)
ISSN 1455-2930

Mikkeli 2013

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
1. JOHDANTO	1
1.1 Tötsu on maakunnan budjettiesitys	1
1.2 Valmisteluprosessi	1
2. MAAKUNNAN KEHITYSNÄKYMÄT	2
2.1 Maakunnan nykytila	2
2.2 Edellisessä toteuttamissuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteutuminen	4
3. MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMINEN 2014	6
3.1 Menestyvä yritystoiminta	6
3.2 Osaava työvoima ja hyvä innovaatioympäristö	8
3.3 Laadukkaat hyvinvointipalvelut	8
3.4 Hyvä toimintaympäristö	8
3.5 Kaupunkipolitiikan toimenpideohjelman alueellinen merkitys	10
4. ITÄ-SUOMEN MAAKUNTIEN YHTEISHANKKEET	11
ESITYS NEUVOTELTAVASTA ITÄ- JA POHJOIS-SUOMEN YHTEISHANKKEESTA	12

1. Johdanto

1.1 TOTSU on maakunnan budjettiesitys

Maakuntaohjelman vuosittaista toteuttamissuunnitelmaa (TOTSU) on laadittu vuodesta 2003 alkaen. Toteuttamissuunnitelma tarkentaa maakuntaohjelmaa sekä ajoittaa ja hankkeistaa ohjelman toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Toteuttamissuunnitelman sisältö on määritelty VN:n alueiden kehittämisestä annetun asetuksen (1837/2009) 9 pykälässä. Toteuttamissuunnitelmaan kootaan maakunnan kehittämisen kannalta keskeiset hankkeet, joita toteutetaan osaltaan ELYlle, maakuntaliitolle, ministeriöille, keskusvirastoille ja joissakin tapauksissa AVI:lle osoitetuilla resursseilla ja toimenpitein.

Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma laaditaan alueen toimijoiden kannalta mahdollisimman käytännölliseksi toimintasuunnitelmaksi vuodelle 2014. Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma on laadittu yhteistyössä alueviranomaisten ja kaupunkien kanssa sovittaen ohjelmakauden loppuvaiheen tilanteeseen.

1.2 Valmisteluprosessi

TEM:n ohjeen mukaan valtion ja kaupunkiseutujen välistä aiesopimuskäytäntöä kehitetään edelleen ja sen sitovuutta ja vaikuttavuutta parannetaan. Sopimuspolitiikan periaatteet on kirjattu kesäkuussa 2012 hyväksytyyn kaupunkipolitiikan toimenpideohjelmaan. Etelä-Savon ELY-keskus ja maakuntaliitto ovat käyneet kaupunkien (seutujen) kanssa ”kolmikantaneuvottelut” laadittaviin asiakirjoihin tehtävistä kehittämisesityksistä. Tavoitteena oli saada mahdollisimman konkreettisia esityksiä edistettävistä hankkeista. Viime vuonna pilottina Mikkelin kaupunki/ seutu ja ELY-keskus laativat aiesopimuksen edistettävistä hankkeista. Tämäntyyppistä sopimusmenettelyä on tarkoitus jatkaa kaikkien seutujen kanssa, mutta aiesopimuskäytäntö korvattaisiin maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmaan kirjattavilla konkreettisilla esityksillä, joiden edistämiseen maakuntaliitto ja ELY-keskus sitoutuvat. Lisäksi vuotta 2014 koskevissa toteuttamissuunnitelmissa kuvataan maakunnassa olevat tai valmisteilla olevien valtion ja kaupunkiseutujen (ml. kasvusopimusten ja INKA-ohjelman) sopimusten tavoitteet ja tilanne, mukana olevat tahot sekä sopimusten merkitys maakuntaohjelman toteuttamisessa.

Toteuttamissuunnitelman valmistelussa noudatetaan samaa aikataulua kuin ELY-keskusten strategisten tulossopimusten tarkistuksessa. Syyskuun loppuun mennessä Etelä-Savon ja Pohjois-Savon (I-vastuualue) ELY-keskus ja Etelä-Savon maakuntaliitto jättivät työ- ja elinkeinoministeriöön vuotta 2014 koskevat strategisen tulossopimuksen tarkistamisesitykset ja maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma. Edellisistä vuosista poiketen palautuspäivää on aikais-tettu ja toteuttamissuunnitelma koskee vain yhtä vuotta johtuen ohjelmakausien vaihtumisesta. Toteuttamissuunnitelman hyväksyi maakuntahallitus kokouksessaan 30.9.2013 ja sitä ennen se käsiteltiin maakunnan yhteistyöryhmässä 24.9.2013.

2. Maakunnan kehitysnäkymät

2.1 Maakunnan nykytila

Etelä-Savon maakunnan keskeiset tavoitteet ovat muuttotappion kääntäminen plussalle sekä aluetalouden vahvistuminen. Viimeisten vuosien aikana muuttoliikkeessä on tapahtunut hienoista kohentumista pahimpien vuosien jälkeen. Vuonna 2012 muuttotappiota syntyi 175 henkilön verran ja kuluvana vuonna heinäkuun lopussa muuttoliikkeessä oltiin plus miinus nolla -tilanteessa. Väestön ikärakenne on kuitenkin vuosikymmenten aikana vinoutunut niin paljon, että luonnollinen väestönmuutos vähentää väkilukua vuosittain tuntuvasti. BKT:lla mitaten Etelä-Savo oli viimeisen saatavilla olevan tiedon mukaan (2010) maan kolmanneksi heikoin maakunta.

Etelä-Savon luonnolliset vahvuudet, järviluonto, metsät, luonnon puhtaus ja maaseutumaisuus luovat puitteita matkailulle ja vapaa-ajan asumiselle. Kuluva vuosi on ollut erityisen suotuisa *matkailun* kehittymisen kannalta Etelä-Savossa. Yöpymiset ovat lisääntyneet kesäkuun loppuun mennessä edellisvuodesta yli 20 prosenttia, kun koko maan lisäys on jäänyt reiluun yhteen prosenttiin. Erityisesti kesäkuussa lisäys oli huomattava ja prosentuaalisesti eniten lisääntyivät venäläisten yöpymiset.

Metsien taloudellinen merkitys on Etelä-Savossa maakunnista suurin, alueella on vuosi vuoden jälkeen ollut maan suurimmat kantorahatulot. Kokonaisnäkökulma metsäalalla on varovaisen positiivinen. Vuoden alkupuoliskolla puukauppa on ollut vilkastunut Etelä-Savossa koko maata enemmän. *Puutuoteteollisuus* on selvinnyt hiljaisemmista suhdannevaiheista kohtalaisen hyvin. Alueelle tärkeän vaneriteollisuuden ja sen viennin odotetaan hiukan vahvistuvan. Alueen lämpö- ja voimalaitosten metsähakkeen käyttö nousi viime vuonna uuteen ennätykseen ja puun tarve lisääntyy yhä. *Luomu* on nousemassa uudelleen yhdeksi maakunnan strategiseksi osaamiskärjeksi. Alueelle on perustettu luomuinstituutti, joka aloitti toimintansa vuoden 2013 alussa. Alkutuotannon puolella luomutilojen määrä on lisääntynyt, sen sijaan jakelu- ja myyntiketjun kehittämisessä on paljon tehtävää.

Etelä-Savon elinkeinorakenne on yksi maan *alkutuotantovaltaisimpia* ja lisäksi maatalouden rakenne on tila- ja yrityskoon osalta suhteellisen heikko. Haasteena on uudistaa edelleen maatilojen rakennetta ja tuottavuutta sekä aktiivitulojen määrän vähentyessä edistää maaseudun pienyritystoimintaa ja yritysten monipuolisuutta sekä kehittää uusia tuotteita ja palveluita matkailijoille ja vapaa-ajan asukkaille. Entistä paremmin tulisi myös pystyä hyödyntämään alueen vesistöt ja kalakannat parantamalla sekä elinkeinokalatalouden että kalastusmatkailuyritysten toimintamahdollisuuksia.

Maakunnan teollinen tuotanto perustuu puutuoteteollisuuden lisäksi pitkälti *teknologiateollisuuteen* ja siinä kone- ja laitevalmistukseen. Alan yritysten tilanne on muuttunut kuluvana vuonna haasteelliseksi. Kevään orastava kasvu on taittunut ja liikevaihto-odotukset myötäilevät koko maan kehitystä ja ovat näin ollen uudelleen laskusuunnassa. Alueen *elintarvikealalla* hyvä kehitys on jatkunut. Leipomo- ja valmisruokateollisuudessa kärkiyritysten laajennukset ja kehittämistoimet ovat vahvistaneet niiden kilpailukykyä ja alan vienti ollut voimakkaassa kasvussa. *Rakentamisen* suhdannekuva on lievästi laskeva koko Itä-Suomessa. Tuleva talvikausi hiljentää edelleen rakentamisvauhtia. Rakentamisen painopiste on siirtymässä hankekooltaan pienempiin hankkeisiin ja erityisesti korjausrakentamisen odotetaan ylläpitävän rakentamista.

Ikääntyvässä maakunnassa työvoimareservit niukkenevat. Työpaikkojen avautuminen eläköitymisen myötä voi kääntää muuttoliikettä entistä edullisemmaksi maakunnan kannalta. Myös sujuva arki ja palvelujen toimivuus auttavat ihmisiä muuttamaan maakuntaan tai pysymään täällä. Toisaalta työttömyys on pysytellyt suhteellisen korkealla tasolla ja työttömien työnhakijoiden määrä on edellisvuodesta noussut. Varsinkin nuorten miesten *työttömyys* on lisääntynyt.

nyt. Kuluvana vuonna nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen on kiinnitetty erityistä huomiota ja kohdistettu toimenpiteitä nuorisotakuun merkeissä.

Alueen *saavutettavuus* pääkaupunkiseudulta on parantunut huomattavasti Viitostien remontin valmistuttua maakunnan etelälaidalla. Yhteys pohjoiseen pysyy edelleen heikkona, sillä Mikke-li-Juva -välin rakentaminen on viivästynyt, vain Mikkelin kohdan parantaminen on saanut rahoituksen ja käynnistyy vuonna 2014. Savonlinnan rinnakkaisväylä on otettu osin käyttöön, ja vuonna 2013 hankkeella tehdään vielä kevyen liikenteen väyliä ja muuta viimeistelyä. Nykyisillä rahoituspäätöksillä hanke jää kuitenkin syväväylän siirron osalta kesken. Savon radan nopeuden nosto on lyhentänyt junamatkan pääkaupunkiin alle 3 tuntiin. Allegro-yhteyden myötä junamatka Pietariin kestää 3,5 tuntia. Venäjän läheisyys ja rajan takana oleva ostovoima sekä matkailijapotentiaali luovat alueelle suuria mahdollisuuksia. Seudullisesti alueiden käyttöä, asumista ja liikennejärjestelmää sovitetaan yhteen aluerakennemallityössä.

Kunnallis- ja valtionhallinnossa on parhaillaan käynnissä erilaisia rakenteellisen uudistuksen selvityksiä ja yhdistymisiä. Kuntakenttä uudistui viime vuodenvaihteessa, kun Kerimäen ja Punkaharjun kunnat yhdistyivät Savonlinnan kaupunkiin sekä Ristiinan ja Suomenniemen kunnat Mikkelin kaupunkiin. Valtakunnallisessa TE-toimistouudistuksessa seutujen TE-toimistot lakkautettiin ja uusi Etelä-Savon TE-toimisto aloitti toimintansa vuoden 2013 alussa.

Taulukko 1: ETELÄ-SAVON KEHITYS JA TAVOITTEET

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1. MUUTTOLIIKE JA VÄESTÖ							
Väestö	160 306	158 679	157 433	156 377	155 472	154 522	153 426
Nettomuutto, henkilöä	-373	-957	-500	-233	-99	-246	-175
Nettomuutto, osuus väestöstä	-0,23	-0,61	-0,32	-0,16	-0,06	-0,16	-0,11
Nuorten 20-35 -v nettomuutto, %	-2,93	-3,81	-2,72	-1,47	-1,20	-1,27	-2,08
Luonnoll väestönkasvu, henkilöä	-652	-643	-749	-793	-813	-695	-920
Luonnoll väestönkasvu, % väestöstä	-0,41	-0,40	-0,47	-0,51	-0,52	-0,45	-0,60
Vanhushuoltosuhte (yli 65-v/15-64-v)	34,2	34,5	35,3	36,1	37,3	39,0	41,0
2. KILPAILUKYKY							
BKT/asukas (€)	22 381	25 000	24 817	23 416	24 566		
BKT/asukas, indeksi Suomi=100 *)	71,7	73,5	71,0	72,5	73,7		
Liikevaihto (yritysten), milj €	4 780	5 071	5 305	4 479	4 651	5 110	
Liikevaihdon kasvu, %	7,7	6,1	4,6	-15,6	3,8	9,9	
Veronalaiset tulot/tulonsaja, €	19 117	20 553	21 015	20 971	21 941	22 895	
3. TALOUDEN TASAPAINO							
Kuntien vuosikate €/asukas	139	202	267	353	400	181	201
4. TYÖLLISYYS							
Työttömyysaste (Tilastokeskus, työvoimatutkimus)	11,5	8,7	7,9	9,6	7,9	7,7	9,1
Työpaikkojen määrä	59 919	60 550	59 914	58 055	58 472		
5. OSAAMINEN							
Tutkinnon suorittaneet yli 15 v, %	59,8	60,6	61,5	62,4	63,3	64,2	
Peruskoulun jälkeistä tutkintoa vailla olevat 25-29 v, lukumäärä		998	1031	1036	1090	1104	
Peruskoulun jälkeistä tutkintoa vailla olevat 25-29 v, %		14,6	15,1	14,7	15,2	15,2	
1. MUUTTOLIIKE JA VÄESTÖ: Kaikkien vuosien luvuissa on mukana vuoden 2013 maakuntajaon mukaisesti Suomenniemen tiedot							
2. KILPAILUKYKY, 3. TALOUDEN TASAPAINO, 4. TYÖLLISYYS ja 5. OSAAMINEN: Suomenniemen tiedot eivät ole mukana luvuissa							

2.2 Edellisessä toteuttamissuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteutuminen

Vuosille 2013–2014 laaditun toteuttamissuunnitelman mukaisesti *elinkeinoelämän ja maakunnan yritystoiminnan edellytyksiä* on edistetty mm. valtakunnallisten ja alueellisten kehittämissuunnitelmien yhteistyönä. Tällaisia ovat kansallinen metsäalan strateginen ohjelma (MSO) ja Itä-Suomen puutuotealan ja puurakentamisen kasvu- ja kehittämissuunnitelma Eastwood sekä teknologiateollisuuden valtakunnallinen TRIOplus –ohjelma ja eteläsavolainen POOLplus –hanke. Korkealaatuisen puun kasvatusta ja saatavuutta maakunnan mekaanisen metsäteollisuuden tarpeisiin on kehitetty mm. maaseuturahaston Laatu läheltä –hankkeella. Lisäksi maakunnan metsien omistusrakennetta ja metsien hyödyntämistä on edistetty Perhemetsä 3G-hankkeella ja ottamalla käyttöön sähköinen Metsään.fi –asiointipalvelu, jolla metsänomistajille tarjotaan ajantasaisesti metsävaratietoa. Savonlinnassa elektroniikkateollisuuden innovaatioympäristö vahvistuu, kun Mikkelin ammattikorkeakoulu tulee mukaan kehittämiseen. Yritysten Venäjä-yhteyksiä ja venäläisten yritysten etabloitumista Etelä-Savoon on edistetty maakunnan omalla teknologia-asiamiehellä Pietarissa. Kuluvaan vuoden aikana on aktivoitu Invest in –toiminnan jalkauttamista maakuntaan.

Palveluja, yhteismarkkinointia ja matkailutarjontaa on kehitetty etenkin seudullisten tuotekehitys- ja markkinointihankkeiden avulla. Maakunnan markkinointikampanjassa kohdemarkkinointia tehtiin pääkaupunkiseudulle "Aurinkoista huomenta esavo.fi" –tunnuksella sekä teemoittain alueen tapahtumissa (koe, asu, opi, tee). Kansainvälisessä markkinoinnissa on panostettu paljon venäläisiin matkailijoihin, jolloin markkinoinnin keinoina ovat perinteisten ostettujen lehtimainosten lisäksi olleet mm. rajalla jaettavat esitteet ja mainokset sekä pietarilaisissa matkatoimistoissa jaettavat etukuponit. Hyvin onnistunutta ja uraa uurtavaa työtä venäläismarkkinoinnissa on tehty sosiaalisessa mediassa, etenkin Vkontaktessa. Savonlinnassa Metsähallitus ja maakuntamuseo jatkavat yhteisen hankkeen kautta työtä tavoitteenaan luoda Riihisaaressa Saimaan luonto- ja kulttuurikeskus.

Energia- ja ekotehokkuusteemaa sekä maakunnan antamaa Cleantech –lupausta on viety eteenpäin mm. Cleantech Finland Bioenergy –hankkeella sekä hidaspyrolyysi ja Wood Bark Biorefine –esiselvityshankkeilla. Cleantech –liiketoiminnan kasvattamiseksi ja toimijoiden yhteistyön lisäämiseksi Mikkeli ja Savonlinna ovat hakeutuneet INKA-ohjelmaan yhdessä Kokkolan ja Kajaanin kanssa. Yhteistyömuodot selviävät syksyn 2013 aikana.

Maakunnan osaamis- ja tki-rakenteita on kehitetty ja vahvistettu osoittamalla kuluvaan vuoden aikana näille valituille painopisteille EU- ja kansallista rahoitusta. Tällaisilla hankkeilla on kehitetty mm. luonnonpohjaisia materiaaleja ja maakunnan ympäristömonitorointiosaamista. Lisäksi Savonlinnan prosessi- ja kuituosaamisympäristö laajenee sekoitus- ja biotuotelaboratoriolla, joka valmistuu kuitulaboratorion yhteyteen 2014. Maakunnan tki-yhteistyö on laajentumassa myös toiselle asteelle ja kytkeytymässä opetukseen. Tästä esimerkkinä on tänä vuonna käynnistynyt digimetsähanke. Samoin koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden ja yrityselämän yhteistyön odotetaan edistyvän mm. Samiedun ja Esedun vuotuisilla yrittäjäfoorumeilla ja MAMKin yritysasiainmies –hankkeella. Toisen asteen oppilaitosten Venäjä-yhteistyössä on painopisteenä ollut työssäoppimisjaksot mm. Hatsinassa. Hankkeella käynnistetty toiminta on nyt osa oppilaitosten kv-toimintaa.

Itä-Suomen yliopiston opettajainkoulutuslaitoksen Savonlinnan yksikkö on profiloitumassa digitaalisiin oppimisympäristöihin ja siihen liittyvän pedagogian kehittämiseen. Helsingin yliopisto, kansalliskirjaston ja Mikkelin ammattikorkeakoulun yhteistyön tuloksena on syntymässä Suomen ensimmäinen digitaalisten aineistojen tutkimuksen professori, jonka on suunniteltu toimivan puolelta ajastaan Mikkeliin. Professori on jo perustettu ja rekrytointiprosessi saataneen toteutettua vuoden 2013 kuluessa. Keväällä 2013 varmistui Valtioneuvoston päätös uudesta keskusarkistosta. Elinkeinoelämän keskusarkisto, maakunta-arkisto sekä Kansalliskirjaston digitalisointi- ja konservointikeskus ovat jo nostaneet Mikkelin Helsingin jälkeen maan toi-

seksi tärkeimmäksi arkistokeskittymäksi. Uuden keskusarkiston myötä Mikkelistä on kehitymisessä arkistoalan merkittävä eurooppalainen keskus.

Kuluvan vuoden aikana on hyvinvointialan kumppanuuspöytä –työskentelyn pohjalta käynnistetty esiselvityshankkeet hyvinvointialan yrittäjyyden vahvistamiseksi sekä vapaaehtoistyön ja kansalaisjärjestötoiminnan hyödyntämisestä hyvinvointipalveluissa. Näillä haetaan maakuntaohjelman tavoitteiden mukaisesti mm. täydentäviä ja vaihtoehtoisia ratkaisuja palveluiden saatavuuteen ja hyvinvoinnin ehkäisevän ja ennakoinvan työotteen vahvistamiseen.

Kilpailukykyisen asuin-, työ- ja vapaa-ajan ympäristön kehittämisessä kuluneen vuoden aikana ovat valmistuneet Mikkelin ja Savonlinnan kaupunkiseutujen rakennemallitarkastelut ja lisäksi on solmittu liikennejärjestelmäaiesopimukset. Tavoitteiden mukaisesti on myös valmistunut Pohjois-Savon ja Etelä-Savon yhteinen ilmastostrategia. Lisäksi on jatkettu Itä-Suomen liikennestrategian jalkauttamista ja toteuttamista. Mikkelin kohdan parannustyöt käynnistyvät keväällä 2014 ja edelleen tavoitteena on, että työt jatkuisivat välillä Mikkelin-Juva suunnitellussa aikataulussa. Savonradalla nopeudennoston edellyttämät työt ovat jatkuneet tasoristeyksien poistolla välillä Mikkelin-Haukivuori ja Pieksämäen pohjoispuolella. Parikkalan rajanylityspaikan kehittäminen on edistynyt Venäjän puolelle, kun Syväoroon Suomen rajalle johtavan tien urakkasopimukset allekirjoitettiin keväällä 2013 ja tien uskotaan valmistuvan ensi vuonna. Viime vuoden toteuttamissuunnitelmassa esitetty Etelä-Savon kulttuuriympäristön tietokantojen parantamishanke on myös käynnistynyt.

3. Maakuntaohjelman toteuttaminen 2014

3.1 Menestyvä yritystoiminta

Toimintalinjan vuonna 2014 edistettävät keskeiset toimenpiteet:

Pieksämäen raakapuutermiinalin suunnittelu ja toteuttaminen

Suunnitelmissa on rakentaa Pieksämäelle Suomen 3. suurin raakapuutermiinali (n. 600 000 m³ puuta/v). Ratkaisulla tehostetaan ja kehitetään maakunnan puulogistiikkaa. Kokonaisuuden edistäminen edellyttää myös ylikulun rakentamista.

Rahoitus: 7–8 M€

Vastuutahot: Liikennevirasto, VR

Metsänomistajien aktivointi ja metsäalan osaamisen kehittäminen

Suomen metsäkeskuksen uuden asiakkuusohjelman toteuttaminen merkitsee Etelä-Savossa vuonna 2014 noin 3 henkilötyövuoden lisäpanostusta metsänomistajien aktivointiin ja neuvontaan. Aloittava metsäkeskuksen oppimiskeskus lisää metsäalan toimijoille sekä metsänomistajille suunnattua koulutusantia, painopisteinä metsälakien ja metsänkäsittelymenetelmien muutokset.

Vastuutaho: Suomen metsäkeskus, Etelä-Savo

Digitaalisen liiketoiminnan ja Memory Campuksen konseptointi

Liiketoiminnan kehittäminen on edellytys Digitalmikkeli-klusterin vahvistumiselle tulevina vuosina. Niin julkisella sektorilla kuin myös yrityksillä on potentiaalia luoda uutta yritystoimintaa. Samoin suunnitellulle Memory Campuksen –alueelle tulee saada arkistolaitoksen keskusarkiston lisäksi myös muuta toimintaa. Vuonna 2014 käynnistetään Digitalmikkeli-ekosysteemin rakentaminen ja 'ideasta liiketoimintaa' -polun kehittäminen.

Rahoitus: Rakenerahastot

Vastuutahot: Mikkelin kaupunki, Miktech Oy, maakuntaliitto

Saimaa –matkailubrändin terävöittäminen

VisitSaimaa yhteistyössä on kehitetty Saimaan markkinointia ja tuotetarjontaa. Yhteistyötä halutaan jatkaa ja laajentaa

- asiakaslähtöisessä tuotekehityksessä: kansainväliseen kauppaan soveltuvien tuotteiden markkinointi ja myynti.
- virkistys- ja kulttuurireitistöjen mobiilisovelluksissa: Mikkelin seudun Saimaa Routes-hankkeen pohjalta Savonlinnan seudulla on tarkoituksena integroida alueen yritysten ja muiden toimijoiden palvelut yhteiseen web-pohjaiseen palvelupolkuun (Oopperajuhlat, kaupunki, Savonlinna Nyt) Go mobile –hankkeessa.
- Saimaa Festivals – tapahtumakokonaisuuden kehittämisenä ylimaakunnallisessa yhteistyössä.

Rahoitus: Rakenerahastot

Vastuutahot: Misset Oy, Savonlinnan yrityspalvelut Oy ja Savonlinnan seudun matkailu Oy

Palokin koskien kehittäminen kalastusmatkailuun

Palokin kosket ovat olleet keskeinen järvi- ja vaellusalueen osa, joka nyt on katkennut 1960-luvulla rakennetun voimalaitoksen vaikutuksesta. Maakuntaliitto on yhdessä Etelä-Savon ELY-keskuksen ja Heinäveden kunnan kanssa selvittänyt Palokin koskien ennallistamista selvityshankkeessa, jossa on tutkittu ennallistamisen ja vaelluskelpoisuuden vaihtoehtoja. Vuoden 2014 aikana jatkoselvitysmahdollisuuksia valmisteleva työryhmä jatkaa toimintaansa ja tarkastelee mm. ennallistamiseen liittyviä viranomaiskysymyksiä sekä selvittää mahdollisia muita jatkotoimenpiteitä.

Vastuutahot: maakuntaliitto, Heinäveden kunta, ESA ELY

3.2 Osaava työvoima ja hyvä innovaatioympäristö

Toimintalinjan vuonna 2014 edistettävät keskeiset toimenpiteet:

Aluekehityksen ennakointi

Vuonna 2010 alkanut koulutustarpeen mitoituksen ennakointiprosessi saatiin päätökseen kesäkuussa 2012, kun OKM päätti toisen asteen ammatillisen koulutuksen aloituspaikat aina vuoteen 2016 saakka. Vuonna 2014 maakunnassa jatketaan ennakointityötä ja ennakointimenetelmien kehittämistä. Keskeisenä tavoitteena on valtakunnallisiin kehityssuuntauksiin reagoiminen ja ennakoiva vaikuttaminen. Myös ennakoititiedon maakunnalliseen ja seudulliseen hyödyntämiseen panostetaan.

Vastuutahot: maakuntaliitto, ESA ELY

METLA:n, MTT:n ja RKTL:n yhdistyminen luonnonvarakeskukseksi

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT, Metsäntutkimuslaitos Metla ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL yhdistyvät Luonnonvarakeskukseksi, joka aloittaa toimintansa 1.1.2015. Vuoden 2014 aikana on odotettavissa valmistelevia toimenpiteitä keskuksen perustamiseksi. Eteläsavolaisesta näkökulmasta on tärkeää huolehtia, että alueen yksiköiden toiminta- ja kehittämisedellytykset säilyvät myös tulevaisuudessa osana uutta organisaatorakennetta.

Vastuutahot: maakuntaliitto, kunnat ja erillistutkimuslaitokset

Nuorisotakuun toteuttaminen

Osana nuorisotakuuta hyödynnetään Sanssi-korttia kuntien ja TE-toimiston yhteistyössä. Tavoitteena luoda parempia nuorten työllistymismahdollisuuksien yrityksissä. Kuntien lisäpanostus yhdessä Sanssi-kortin kanssa madalluttaisi yritysten kynnystä palkata nuori töihin.

Vastuutahot: ESA ELY ja kunnat

Älykkään erikoistumisen toimeenpanon terävöittäminen

Eurooppa 2020 –strategian mukaan alueen tulee määritellä älykkään erikoistumisen painopisteet. Älykkään erikoistumisen strategian päätavoite on kiteytettynä uuden liiketoiminnan aikaansaaminen eri osaamisalueita yhdistelemällä. Pienetkin alueet voivat menestyä, kun ne perustavat strategiset valintansa omiin vahvuuksiin ja tuleviin kilpailuetuihin. Maakunnan innovaatiokärkinä toimivat metsäbiomassan hyödyntäminen, ympäristöturvallisuus ja materiaali-tekniologia, ja kehittyvinä nähdään digitaalisuus ja luomu. Vuonna 2014 laaditaan Etelä-Savon älykkään erikoistumisen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2014–2016.

Rahoitus: Rakennerahastot

Vastuutahot: maakuntaliitto ja ELY-keskus

Energia- ja ympäristötekniikan täydennyskoulutusohjelma (Itä-SAVU)

Tavoitteena on Etelä-Savon ja Varkauden energiateollisuuden kilpailukyvyyn parantaminen toteuttamalla täydennyskoulutusohjelma, mikä parantaa alueen yritysten toimintaedellytyksiä nykyisten ja uusien tuotteiden ja palveluiden kustannustehokkaamman suunnittelun ja valmistuksen sekä valmistusteknologioiden ja toimittajaverkoston kehittämiseen. Koulutus sisältää opetusta moderneista energia- ja ympäristötekniikoista huomioiden kestävä kehitys. Ohjelma on tarkoitus toteuttaa lähes kokonaisuudessaan Savonlinnassa. Ohjelman aikana muutama laboratoriopäivä pidetään Lappeenrannassa/Mikkelissä. Alueen yritykset ovat osoittaneet vahvan kiinnostuksen täydennyskoulutuksen järjestämiseksi.

Rahoitus: Rakennerahasto-ohjelmat

Vastuutahot: toimialan yritykset, LUT ja alueen kehitysyrityöt

3.3 Laadukkaat hyvinvointipalvelut

Toimintalinjan vuonna 2014 edistettävät keskeiset toimenpiteet:

Maakunnallisen hyvinvoinnin kumppanuuspöydän jatko

Hyvinvointialan kumppanuuspöytä -hanke jatkuu vuoden 2014 loppuun. Tulevan vuoden aikana määritellään hyvinvointialan kehittämisen pysyvä yhteistyörakenne, toimintamallit ja resurssointi.
Vastuutahot: ESA ELY, maakuntaliitto, kunnat ja hyvinvointialan toimijat

Hyvinvointialan yrittäjyyden vahvistaminen

Maakunnassa on tunnustettu tarve hyvinvointialan yrittäjyydelle. Tällä hetkellä tehdään esiselvitystä, jolla kartoitetaan ja sitoutetaan alueen yritykset, kehittämis- ja neuvontaorganisaatiot, muu julkinen sektori ja maakunnan oppilaitokset. Esiselvitysvaiheessa määritellään maakunnalliset ja seudulliset tavoitteet, toimijoiden välinen työnjako ja osallistuvat yritykset. Tavoitteena on käynnistää vuonna 2014 maakunnallinen hyvinvointialan yrittäjyyden kehittämishanke.
Rahoitus: Rakennerahastot
Vastuutahot: Miset ja muut alueen kehitysyhtiöt

Kuntasektorin digitaaliset palvelut

Mikkelin kaupunki, Culminatum Innovation Oy ja TEM ovat valmistelleet aloitettavaltion budjettiin/LTA-valmisteluun kuntien palveluiden sähköistämisestä. Aloitteessa esitetään, että työttömien ICT-alan osaajien työpanosta suunnataan suomalaisten kuntien digitaalisten palveluiden käyttöönottoon. Tällä noin 250 henkilötyövuoden työpanoksella modernisoidaan 2-5 suomalaista kuntaa, ja edistetään samalla uuden yritystoiminnan syntymistä. Toimintaohjelmaan on tarkoitus valita 2-5 merkittävää kuntien yhteistä ICT-hanketta, joiden hakijoina tulee olla vähintään kolme kuntaa. Aloite tukee Mikkelin kaupungin Lupaus 2016 -ohjelmaa.
Rahoitus: 20 M€/vuosi
Vastuutahot: valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö

3.4 Hyvä toimintaympäristö

Toimintalinjan vuonna 2014 edistettävät keskeiset toimenpiteet:

Pienten keskusten elinvoima

Maakuntaliitot ja Elävät Kaupunkikeskustat ry ovat päättäneet yhteistyössä Pienten keskusten kehittämiskampanjan (Pike) käynnistämisestä (2014-2016). Tavoitteena on edistää pikkukaupunkien ja kirkonkylien elinvoimaisuutta ja uusiutumista sekä yhteistyötä, verkostoitumista, tiedonkulkua ja kokemusten vaihtoa. Mikkelin keskustauudistus, City 2020, Savonlinnan kaupunkikeskusta 2015, Pieksämäen veturitallin alue ovat esimerkkejä kaupunkikeskusten kehittämisestä. Vastaavasti Mäntyharjun keskustan kehittämishankkeen ja Tuiketaajamat (Mikkeli) hankkeiden myötä kirkonkylien elinvoimaisuuden ja uusiutumisen haasteet ovat nousemassa laajemmin esille. Osana Pike -kampanjaa Etelä-Savoon laaditaan vuonna 2014 pienten keskusten elinvoimaselvitys, joka palvelee paitsi maakunta- ja kuntakaavoitusta myös laajemmin keskusten kehittämistä, elinvoimaisuutta, uusiutumista, mitoitusta ja laatua.
Rahoitus: 100 000 euroa
Vastuutahot: maakuntaliitto, ESA ELY ja kunnat.

Vuoden 2017 asuntomessujen suunnittelu ja konseptointi

Mikkelille myönnetty vuoden 2017 asuntomessut konseptoidaan vuoden 2014 aikana. Asuntomessualue sijaitsee Annilanselän länsireunalla Kirkonvarkauden sillan eteläpuolella Kaupungin keskustan ja messualueen välissä on Pursiala ja Satamalahti, jonka kansainvälinen arkkiteht-

tuurikilpailu päättyi keväällä 2013. Asuntomessualue jatkaa luontevasti kaupungin laajenemissuuntaa etelään, ja se toteuttaa kaupungin maankäytön tavoitetta Saimaan rannan hyödyntämisestä. Näille alueilla haetaan uusia ratkaisuja digitaalisuudessa, ekotehokkuudessa ja kunta-laisten osallistumisessa.

Rahoitus: Rakennerahastot

Vastuutahot: Mikkelin kaupunki, maakuntaliitto, ESA ELY

Savonlinnan keskustan kehittäminen

Savonlinnan keskustan kaupunkirakenne on suuressa murroksessa rinnakkaisväylän valmistuksen ja syväsataman siirron myötä. Kirkkolahti tarjoaa syväsataman siirron ja avoimena olevan kaavoitustilanteen johdosta mahdollisuuden kehittää matkailullisesti vetovoimaisen ostos- ja aktiviteettikonaisuuden kaupungin keskustaan. Vuoden 2014 aikana laaditaan toteuttavuusselvitys, joka sisältää kokonaiskonseptoinnin, vetovoiman ja asiakasvirtojen arvioinnin sekä investointi- ja kannattavuuslaskelmat (104 000 €). Rinnakkaisväylän siirto mahdollistaa turvallisemman ja asukas-/asiakaslähtöisemmän keskustan rakentamisen. Tavoitteena on tehdä Olavinkadusta monipuolinen ja nykyaikainen kaikkia käyttäjiä palveleva turvallinen keskustakatu (2014-2015).

Rahoitus: 1,7 M€

Vastuutahot: Savonlinnan kaupunki, Savonlinnan Yrityspalvelut Oy, ESA ELY

Pieksämäen keskustan kehittäminen

Pieksämäen Vanhat veturitallit - kokonaisuuden edistäminen

Keskeisenä osana Pieksämäen keskustan kehittämistä kunnostetaan vanhan veturitallit ja kehitetään kauppakeskuskokonaisuutta. Kauppakeskusinvestoinnin yhteydessä rakennetaan ylikulkusilta vuosina 2015-2016 (6 M€).

Pieksämäen linja-auto- ja rautatieasemakokonaisuuden nostaminen matkakeskusluokkaan

Matkakeskukseen suunnitellaan ja rakennetaan mm. nykyvaatimusten mukaiset rautatieaseman korotetut odotuslaiturit (10 M€).

Rahoitus: 16 M€

Vastuutahot: Liikennevirasto, Pieksämäen kaupunki, ESA ELY, maakuntaliitto

Parikkalan rajanylityspaikan kansainvälistäminen

Venäjän puolella uutta tietä pitkin Pietariin on noin 200 km ja Venäjä on investoinut merkittävästi tieyhteyden Käkisalmi-Sortavalan kunnostukseen. Schengen sopimuksen mukaan tilapäisiä rajanylityspaikkoja voi uhata sulkeminen, ellei niiden statusta muuteta. Etelä-Savo pyrkii edunvalvonnalla edistämään Parikkalan rajanylityspaikan muodostamista pysyväksi kansainväliseksi rajanylityspaikaksi viimeistään 2017 alkaen. Tarkoituksena on vuonna 2014 toteuttaa ENPI -hankkeena yhdessä Venäjän kanssa rajainfraa valmisteleva selvitys.

Rahoitus: ENPI-ohjelma

Vastuutahot: maakuntaliitot

Savon radan nopeuden noston edellyttämien puuttuvien toimenpiteiden toteuttaminen

Etelä-Savon puolella on nykyisen EAKR-rahoituksen vipuvaikutuksella saatu poistettua tasoristeykset välillä Mikkeli-Haukivuori sekä Pieksämäki-Haapakoski. Pohjois-Savon puolella on nykyisen EAKR-rahoituksen vipuvaikutuksella saatu poistettua tasoristeykset välillä Haapakoski-Suonenjoki. Nopeudennostotavoitteiden saavuttaminen edellyttää tasoristeyksien poistamisen lisäksi muiden nopeudennoston edellyttämien töiden toteuttamista mm. sähkörata- ja turvalaitemuutostyöt. Näiden toteuttaminen on katsottu järkevämmäksi toteuttaa vasta kun pitkä rataosuus tasoristeyksistä vapaa ja siten nopeudennostolla aidosti saavutetaan matka-aikasäästöä. EAKR-hankkeiden myötä tähän päästään sekä Mikkeli-Haukivuori että Pieksämäki-Kuopio rataosuuksilla. Turvalaitteiden perussuunnittelussa on kartoitettu turvalaitteiden muutostarpeet välillä Mikkeli-Kuopio ja töiden kilpailutus olisi mahdollista suunnitelmien pohjalta.

Rahoitus: LVM

Vastuutahot: Liikennevirasto, POS ELY

Edunvalvonnalla edistettävät hankkeet pitkällä aikavälillä

- varmistetaan edunvalvonnalla parannustöiden aloittaminen valtatie 5 välillä Mikkeli–Juva Mikkelin kohdan valmistuttua
Vastuutahot: Liikennevirasto, POS ELY, maakuntaliitto ja kauppakamari
- Junaliikenteen aikatauluihin vaikuttaminen ja sujuvien Pietari –yhteyksien varmistaminen
Vastuutahot: maakuntaliitto, kunnat, POS ELY
- Esitetään henkilöliikenteen käynnistämistä Pieksämäki–Savonlinna –rataosuudella Liikenneviraston ostopalveluohjelmasta sekä tehdään liikennöinnin edellyttämät infrastruktuuriin liittyvät investoinnit. (1,8 M€)
Vastuutahot: VR, maakuntaliitto, kunnat
- edistetään edunvalvonnalla Savonlinnan keskustan liikennejärjestelyhankkeen toteuttamista keskeytyksittä mukaan lukien Syväväylän siirto
Vastuutahot: Liikennevirasto, POS ELY, maakuntaliitto ja kauppakamari
- edistetään edunvalvonnalla Vekarasalmen ja Hätinvirran lossien korvaavien siltojen rakentamisen aloittamista
Vastuutahot: Liikennevirasto, POS ELY, maakuntaliitto ja kauppakamari
- Edistetään tasoristeyksien poistamista välillä Haukivuori–Pieksämäki
Vastuutahot: Liikennevirasto, POS ELY, maakuntaliitto
- edistetään edunvalvonnalla Savonlinnan Oopperajuhlien toiminnan rahoituksen vakiinnuttamista esimerkiksi säätiömällä. Säätiön perustamista rahoitettaisiin veikkausvoittovaroin.
Vastuutahot: Savonlinnan Oopperajuhlat, Savonlinnan kaupunki ja maakuntaliitto

3.5 Kaupunkipolitiikan toimenpideohjelman alueellinen merkitys

Mikkeli on hakemassa roolia uusissa kansallisissa INKA –ohjelmissa yhdessä Kajaanin ja Kokkolan kanssa yläteemalla "Vihreämmän teollisuuden ratkaisut". Savonlinna on Mikkelin kanssa laadittavan kumppanuussopimuksen kautta mukana neuvotteluissa. Kaupunkiverkosto neuvotteli elokuun aikana Joensuun "biotalous" –teeman, Tampereen "Älykäs kaupunki ja uudistuva teollisuus" –teeman ja Vaasan "Kestävät energiaratkaisut" teeman kanssa siitä, miten Kajaanin, Kokkolan ja Mikkelin kaupunkien yhteisiä tavoitteita voidaan toteuttaa näiden kansallisten INKA ohjelmien kautta. Tavoitteena on yhdistää kaupunkien resurssit ja kaupunkien alueilla olevan osaamisen ja yritykset laajemman vaikuttavuuden aikaansaamiseksi. Keskeiset kehittämisen teemat ovat materiaali- ja energiatehokkuus, tuottavuuden parantaminen, ympäristöhaittojen minimointi, innovaatiotoiminta, uusi yrittäjyys ja aluekehitys, joka pitää sisällään Mikkelin osalta teollisuusalueen elinkaariarviointia (LCA), smart region, Smart City konseptit elinkaarimallien toteuttajina, kaupungin vetovoimaisuutta, osaamisen kehittämistä ja investoinnit alueelle. Kyseinen kaupunkikonsortio ei pääsyt mukaan edellä mainittuihin teemoihin. Syksyn aikana etsitään uudenlaisia ratkaisuja edistää näitä teemoja.

4. Itä-Suomen maakuntien yhteishankkeet

Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmassa esitetään ne Itä-Suomen yhteiset, laaja-alaiset hankkeet, joista liitot ovat alueiden kehittämislain 12 §:n mukaisesti yhteistoiminnassa päättäneet.

Itä-Suomen yhteishankkeiden valmistelusta vuonna 2013 on vastannut Pohjois-Savon liitto.

Keskusteluissa on sovittu, että yhteinen neuvotteluesitys laaditaan vain laajakaistahankkeen toteutuksen varmistamisesta harvaan asutuilla alueilla, ja että se laaditaan yhteisenä Itä-Suomen maakuntien lisäksi Pohjois-Suomen maakuntien kanssa.

Muissa prosesseissa edistettävät itäsuomalaiset yhteishankkeet ovat entiset seuraavasti:

Liikennehankkeet

(tiehankkeiden järjestyksestä on sovittu seuraavasti):

- Valtatien 5 parantaminen välillä Mikkeli-Juva, 100 M€
- Valtatien 23 parantaminen välillä Varkaus-Viinijärvi, 30 M€
- Valtatien 5 parantaminen välillä Leppävirta-Kuopio, 80 M€

Muut liikennepoliittiset esitykset:

- Elinkeinoelämän kannalta tärkeiden vähäliikenteisten teiden parantaminen
- Karjalan radan perusparantaminen nopean henkilöliikenteen tasolle välillä Luumäki-Kitee
- Savonradan perusparantaminen välillä Kouvola-Kajaani

Esitys neuvoteltavasta Itä- ja Pohjois-Suomen yhteishankkeesta

Yhteishankkeen nimi, kuvaus ja tavoitteet

Laajakaista-hankkeen toteutuksen varmistaminen harvaan asutuilla alueilla

1. Valtakunnallinen Laajakaista kaikille –hanke ja sen haasteet

Valtioneuvosto teki 4.12.2008 periaatepäätöksen valtakunnallisesta laajakaistahankkeesta. Hankkeen tavoitteena oli, että vuoden 2015 loppuun mennessä yli 99 prosenttia vakinaisista asunnoista sekä yritysten ja julkishallinnon organisaatioiden vakinaisista toimipaikoista on enintään kahden kilometrin etäisyydellä 100 Mbit/s nopeudella toimivasta valokuitu- tai kaapeliverkosta.

Laajakaistayhteyksien kehittäminen parantaa alueiden kehittämismahdollisuuksia ja välttämätöntä erityisesti yritystoiminnan ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi harvan asutuksen alueilla. Erityisen tärkeää tämä on harvaan astutussa Itä- ja Pohjois-Suomessa. Esimerkiksi Työ- ja elinkeinoministeriön asettama Itä- ja Pohjois-Suomi – työryhmä on todennut, että nopeiden ja tehokkaiden laajakaistayhteyksien rakentaminen on yksi Itä- ja Pohjois-Suomen kehityksen ja kaiken olemassa olevan potentiaalın hyödyntämisen perusedellytys (TEM raportteja 2/2013). Tietoliikenneyhteyksien kehittäminen on yhteiskunnan kannalta tuottava investointi. Sillä mahdollistetaan mm. sähköisten palveluiden kehittämisen ja käyttöönoton. Panostus palautuu nopeasti tuottoina ja kustannussäästöinä.

Valtakunnallisen laajakaistahankkeen tavoitteiden saavuttaminen on kuitenkin osoittautunut ennakoitua vaikeammaksi. Keskeisimmät haasteet ovat tukirahojen loppuminen, kireä aikataulu ja teleyritysten vähäinen kiinnostus investoida hankkeen tavoitteiden mukaisiin seuraavan sukupolven laajakaistaverkkoihin. Haasteita voidaan lyhyesti kuvata seuraavasti:

a) Tukirahojen loppuminen

Liikenne- ja viestintäministeriön laatimassa laajakaistahankkeen toisen väliarvioinnin keskustelumuistiossa 26.6.2013 on todettu, että viestintävirasto on myöntänyt tukea tähän mennessä 14,3 M€:n edestä. Kaikkiaan vireillä olevissa hankkeissa valtion tuki on yli 85 M€. Koska valtion tukea on käytettävissä 63 M€, ovat tukirahat loppumassa lähiaikoina. Vastaava tilanne on myös ELY-keskusten myöntämässä EU -tukea saavissa hankkeissa. ELY-keskuksissa vireillä olevien hankkeiden tuen määrä on 21,5 M€, kun myönnettävissä on 24,6 M€. Lisäksi on vireillä 10 hanketta, joiden mahdollinen EU -tuki olisi enintään 12,5 M€. Kaikkiaan EU -tuki saattaisi nousta 34 M€:oon.

Alueellisten hankkeiden toteuttamiseen on käytetty varsinaisten investointien lisäksi merkittävästi resursseja mm. tiedottamiseen ja markkinointitoimenpiteisiin sekä rahoitus-, kuntayhtiö- ja osuuskuntaselvityksiin. Hankkeen keskeyttäminen valtion rahoituksen puutteeseen johtaisi merkittävään resurssien hukkaamiseen ja saattaisi eri alueiden ihmiset ja yritykset eriarvoiseen asemaan.

b) Kireä aikataulu

Aikaisemmat esimerkit kupari- ja matkapuhelinverkkojen osalta ovat osoittaneet, että valtakunnallisesti kattavien tietoliikenneverkkojen rakentaminen on erittäin suuri ja jopa vuosikymmeniä kestävä hanke. Nyt toteuttava seuraavan sukupolven laajakaistaverkkojen rakentaminen ei poikkea tästä traditiosta ja siksi se vaatii pitkäjänteisyyttä ja aikaa. Voidaankin jo nyt varmuudella sanoa, että hankkeelle asetettuja tavoitteita ei tulla saavuttamaan vuoteen 2015 mennessä.

Onkin ensiarvoisen tärkeää, että julkista tukea on saatavilla laajakaistaverkkojen rakentamiseen myös vuosien 2014 - 2015 jälkeen. Lisäksi on varmistettava, että kaikki kunnat ovat tasavertaisessa asemassa laajakaistaverkkoja rakennettaessa eivätkä esimerkiksi 22 % kunnat saa olla huonomassa asemassa muihin kuntiin verrattuna.

c) *Teleyritysten vähäinen investointihalukkuus*

Teleyritykset ovat olleet melko haluttomia investoimaan seuraavan sukupolven laajakaistaverkkoihin. Tämä on vaikeuttanut hankkeen tavoitteiden saavuttamista kahdella tavalla. Ensinnäkin verkkojen markkinaehtoinen leviäminen ei ole ollut odotusten mukaista. Tämän seurauksena monet tukikelpoisiksi luokitellut taajamat ja kuntien kehityksen kannalta keskeiset alueet ovat jäämässä nopeiden laajakaistapalveluiden ulkopuolelle.

Toisaalta tukikelpoiset hankkeet eivät kaikissa maakunnissa ole edenneet toivotulla tavalla, koska isot teleoperaattorit eivät ole lähteneet totuttamaan niitä. Näillä alueilla kunnat ja muut pienet toimijat ovat joutuneet ottamaan vastuuta rakentamisesta. Prosessi on ollut hidas ja myös tukimuotojen tulkinnat ovat hidastaneet rakentamista. Tästä esimerkkinä Savon kuitu, jossa kuntien päätökset syntyivät nopeasti, mutta toteutukseen päästiin vasta 2013 kesällä.

Kuntien aktiivinen toiminta esimerkiksi omia verkkoyhtiöitä perustamalla on varmasti monissa tapauksissa ollut hyvä ja oikea ratkaisu. Kuntien vastuiden lisääminen ei kuitenkaan saa olla yleisratkaisu laajakaistahankkeen etenemiselle. Valtiovarainministeriön kuntien tehtäväkartoituksessa (Valtiovarainministeriön julkaisu 2/2013) todettiin, että kunnilla on jo nyt 535 tehtävää. Tehtävien määrä on kasvanut voimakkaasti 1970-luvulta lähtien ja on edelleen kasvussa 2000-luvulla. Toisaalta niin kyseisessä raportissa kuin muussakin julkisessa keskustelussa on esitetty tarve kuntien tehtävien vähentämisestä suhteessa käytettävissä oleviin voimavaroihin. Asia on keskeisesti esillä myös valtioneuvoston Rakennepoliittisessa ohjelmassa talouden kasvuedellytysten vahvistamiseksi ja julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi.

2. Laajakaistahankkeet Pohjois- ja Itä-Suomessa

Pohjois- ja Itä-Suomen laajakaistaohjelmien kokonaiskustannukset ovat vuonna 2009 tehtyjen suunnitelmien mukaan 315 M€. Tällä hetkellä Itä- ja Pohjois-Suomen alueella on hyväksytyjä laajakaistahankkeita 162 M€ edestä eli hieman vajaa 50 % hankkeista on menossa toteutukseen.

Toteuttajaa vailla olevia hankkeita on 164,5 M€ edestä. Uusia kilpailutuksia on käynnistymässä lähes kaikissa maakunnissa. Seuraavassa taulukossa ovat maakuntakohtaisten hankeohjelmien mukaiset kustannukset vuoden 2009 hankeohjelmien mukaan.

Maakunta	Hankeohjelmien mukaiset kustannukset v. 2009	Toteuttaja valittu Hankkeiden kustannusarvio	Toteuttaja valittu Haettavan valtion tai EU tuen enimmäismäärä euroa	Vailla toteuttajaa olevat hankkeet, kustannusarvio euroa
Kainuu	41 613 500	19 353 500	11 225 030	22 260 000
Lappi	82 605 262	40 713 817	22 621 467	41 891 445
Pohjois-Pohjanmaa	22 192 768	25 292 235	13 124 234	8 200 000
Pohjois-Karjala	54 834 350	27 881 975	13 558 509	26 952 375
Pohjois-Savo	53 496 870	43 007 342	18 341 988	10 489 528
Etelä-Savo	57 169 780	5 424 996	2 164 647	51 744 784
Keski-Pohjanmaa	2 934 040	0	0	2 934 040
Yhteensä	314 846 570	161 673 865	81 035 874	164 472 172

Pohjois- ja Itä-Suomen liitot esittävät seuraavia ratkaisuja hankkeen edistämiseksi maakunnissaan:

a) Rahoituksen ja jatkuvuuden turvaaminen

Pohjois- ja Itä-Suomen liitot edellyttävät, että jo valtion vuoden 2014 talousarviossa turvataan rahoitus kaikille vuoden 2015 loppuun mennessä hyväksytyille hankkeille, jotka rakennetaan vuoden 2017 loppuun mennessä. Näin kunnilla ja rakentavalla operaattorilla on varmuus jatkaa hankkeiden suunnittelua ja toteutusta.

Hankkeelle asetetun tavoitteen saavuttamiseksi ja koko Suomeen kattavan tehokkaan tietoliikenneverkon aikaansaamiseksi on viimeistään vuoden 2014 aikana päätettävä laajakaistahankkeen jatkamisesta vuoden 2020 loppuun saakka, kuten Eurooppa 2020 -ohjelman ja digitaaliagendan velvoitteiden mukaisesti.

Lisäksi on varmistettava, että kunnat ovat jatkossa tasavertaisessa asemassa laajakaistaverkkoja rakennettaessa riippumatta rahoittavasta viranomaisesta.

b) Erilliskorjaus erityisen haasteellisille alueille

Itä- ja Pohjois-Suomessa kokonaisia kuntia (mm. Lapissa Enontekiö, Inari ja Savukoski sekä monet Etelä-Savon kunnat), tai kuntien osia, joissa ei ole toteutunut rakentamishankkeita lainkaan nykyisellä tukimallilla. Näillä erityisen haasteellisilla alueilla pitkät välimatkat ja harva asutus eivät mahdollista kaupallisesti kannattavaa rakentamista tuen nykyehdoilla. Näille alueille on valmisteltava erilliskorjaus valtion ja kuntien yhteistyönä laajakaistahankkeiden toteuttamiseksi. Kuntien heikkenevä taloustilanne on aiheuttanut sen, että kaikki kunnat eivät ole valmiita rahoittamaan hankkeita nykyisillä ehdoilla, jotka ovat kohtuuttomat.

c) Taajama-alueiden laajakaistapalveluiden varmistaminen

Koska laajakaistapalveluiden markkinaehtoinen leviäminen on ollut ennakoitua hitaampaa, tulee käynnistää erityistoimenpiteitä kuntien kehityksen kannalta keskeisten alueiden ja taajamien laajakaistaverkkojen edistämiseksi.

d) Kaiken markkinapotentiaalin hyödyntäminen

Haja-asutusalueiden laajakaistapalveluiden suurin haaste on vähäinen asiakasmäärä ja siksi kaiken asiakaspotentiaalin hyödyntäminen on keskeistä. Tukipolitiikassa tulisi siksi poistaa tarpeeton jaottelu vakituisiin ja vapaa-ajan asukkaisiin. Pohjois- ja Itä-Suomen liitot esittävätkin vapaa-ajan asutuksen sisällyttämistä 100 Mbit/s laajakaistahankkeeseen.

Hankkeen organisointi

Hankkeen organisointi tehdään LVM:n, maakunnan liittojen ja Viestintäviraston yhteistyönä laajakaistalain määrittelemällä työnjaolla.

Toteuttamisvalmius ja –suunnitelma

Uusia hankkeita on odotamassa kuntien ja viestintäviraston rahoituspäätöksiä. Lisäksi uusia hankkeita kilpailutetaan lähes kaikissa maakunnissa. Kuntayhtiö- ja osuuskuntaselvityksiä valmistellaan eri maakunnissa ja, kun ne valmistuvat avataan uusia laajakaistahakujia.

Kustannusarvio

Maakunta	Arvio vuoden 2015 loppuun mennessä tarvittavasta tukirahoituksesta M€	Arvio vuosina 2015-2020 tarvittavasta tukirahoituksesta M€	Erillisratkaisuja vaativien alueiden nykyohjelman tukitasolla laskettu tuen tarve M€	Arvioitu rahoitustarve yhteensä M€
Kainuu	4,5	2,3	(2,3)	6,8
Lappi	12,0	15,0	(8)	27,0
Pohjois-Pohjanmaa	5,2	6,0		11,2
Pohjois-Karjala	4,0	8,0	(8)	12,0
Pohjois-Savo	15,4	4,3		19,7
Etelä-Savo	4,0	20,0	(12)	24,0
Keski-Pohjanmaa	5,0	3,0		8,0
Yhteensä	50,1	58,6	(30,3)	108,7

Erillisratkaisuja vaativien alueiden kustannukset on laskettu vuosien 2015-2020 varauksiin. Pohjois-Pohjanmaalla Pudasjärven, Pyhännän, Siikalatvan ja Haapajärven hankkeen toteutuvat hankeohjelman suunnitelmia suurempina. Vuoden 2015-2020 Pohjois-Pohjanmaan arvio sisältää kuntia, joita ei ole mainittu alkuperäisessä hankeohjelmassa.

Laajakaistahankkeen uusien hankkeiden rahoitustarve on vuoteen 2015 mennessä karkeasti arvioituna 50 M€ ja vuoden 2015 jälkeen 59M€, yhteensä 109M€. Arviota voi nostaa erityisen haasteellisten alueiden erillisratkaisut. Lisäksi laajakaistahankkeen väliarvioinnin perusteella mahdollisesti tehtävät tarkistukset asiakkaan omavastuumatkaan (nyt 2 km) tai loma-asuntojen laajakaistayhteyksien tukikelpoisuuteen voivat kasvattaa tarvittavan rahoituksen määrää.

Etelä-Savo
**SAIMAAN
MAAKUNTA**

ISBN 978-952-5932-13-3
ISSN 1455-2930